سەرزەمینی هەموو ناوەکان

سەباح ڕەنجدەر

زنجیرەی ٢٧
بڵاوکراوەی کەپر

سەرزەمینی هەموو ناوەکان

سەباح ڕەنجدەر

بابەت: شیعر
دیزاینی بەرگ و ناوەوە: ناوەندی کەپر
نۆبەی چاپ: یەکەم ٢٠٢٣

ISBN: 9 782465 731238
٢٠٢٣ سوێد

بەبێ ڕەزامەندیی بەڕێوەبەرانی بڵاوکراوەی کەپر، هیچ کەس و لایەنێک، بە هیچ شێوازێک، مافی لەبەرگرتنەوە و بڵاوکردنەوەی ئەم کتێبەی نییە.

Keper.org

سەرزەمینی هەموو ناوەکان

تەواو بۆ دواجار لێرەوە دەڕۆین

ڕوخسار و شوێن

هەتاوی نیوەئاوابووم دەڕژێنمە ڕستەی یەکەمی هەواڵێک
دیکتاتۆر بەسەر خوانماندا پژمی
هیچ نیشانەیەکی خواردن نەما
گەڕاینەوە بەر سێبەری درەختی گۆڕستانی قوربانییەکان
تەم هات و هەنگاو گران بوو
لە ئاهەنگی یادەوەریمان دەرکراین
لە شوێنی جیا جیا زەوی دەستی لە ڕێبوار بەرز کردووەتەوە
مرۆڤ یەکەم جار پەنجەی بە پێڵووی خۆیدا هێنا
نەرمی کرد بۆ بینین و جیاکردنەوە
نەرمایی پەنجەی دڕ بوو
نەیتوانی خەڵکی تر بکاتە تاسە و سیمای بڕسکێ
دەنگە دوورەکان بناسێتەوە
مرۆڤ شاراوە و نهێنیی درۆی ژیرە
نانی کردە تاشەبەرد
گۆڕیان بەتاڵ کردین و ئێسکیان کردینە قۆپچەی جلوبەرگی سەربازی
کۆشکێك سەیری چواردەوری خۆی دەکا و هەتا بڵێی چاوی کراوەیە
نەخرۆشا و بازی نەدایە سەر ڕێگای سۆراخی بەئاکام

کەڵەبابی شەڕ هاتە سەر زەنگی دەرگا
وزە ئەفسانەییەکە مەشقی بە تفەنگ و ئەسپەکەی کرد
نەچووە ڕاو
نەچووە جەنگ
ڕەگی مەچەکی خۆشی نەبڕی
لە تەنیایی نەترسا و نەچووە ناو ڕووناکییەکی نائاشنا
بە ناوچەوانی پاک و بێگەردی چیا و چۆمێکی
ئەوبەر و ئەمبەری بە درەختی بەبەر پڕ
بەدەم هەوای خۆشەوە سەرکەوت
توانی گوێ لە خۆی بگرێ و دەنگە دوورەکانی ناسییەوە
خۆر لە سەری بەرز بووەوە و گومبەت دەرکەوت
قۆزاخە خەملّی و باڵی تێدا نواند
تێکەڵ بە تەم نابێ و ئارەزووی بەدی دێنێ
باڵندەیەك بۆ ئەم شارە بە ئاسمانەوەیە
هەر ئەمڕۆ دەگا و سەیری دواچڵ دەکات
ئێستا بیر لە باڵندەیەك دەکەمەوە
لە خوێن و گۆشتی پیاوێکی هەتاو نیوەئاوابوو

جێناوەکان

زەوی منەی خودی دەکا و خۆی بە بەرزبوونەوەی باڵی باڵندە شووشت
چاویشی کورتبین نییە
ئا بەم شێوەیە من شتەکان ڕوون دەکاتەوە
خۆمم بۆ تۆ گوتەوە
با بگەڕێینەوە دواوە تیر وژەی دێ
خۆمم بۆ ئەو گوتەوە
با بگەڕێینەوە دواوە هێز توورەیە لە سێوی کەوتوو
خۆمم بۆ ئەوان گێڕایەوە
با بگەڕێینەوە دواوە ڕێگای بەپەلەبەردڕێژکراو ئەسپ پشووسوار دەکات
خۆمم بۆ ئێمە گوتەوە
با بگەڕێینەوە دواوە باران خوێناوی لێ دەچۆڕێ و دەیکاتە هەڵم و
دەبێتە تانەی چاو
خۆمم بۆ ئێوە گوتەوە
با بگەڕێینەوە دواوە دەمامک بە دەورمان دەخولێتەوە و چیاش بێ
شوورەیە
سەیری خاڵی پێوەری ناوچەوانی مێژوو بکەن
پرسیاری سۆراخێکی بێئاکاممان لێ دەکات

ڕەشیش لێمان دەڕوانێ و ناگەین بە دووریی و ئومێدێکی بێ ڕێگاین
هەتاوی کەمقسەکەر بە ترسەوە نەنووست
چاوەڕوانی وەڵامی نەکرد و بە هێزێکی زۆرەوە خۆی سڕییەوە
تۆوی ئەستێرەی لە کێڵگەی جێناوەکان وەشاند
جۆگە بە نەرمایی زەوی پیاسە دەکات
پێغەمبەرانی چاوەڕوانی ڕازی ڕووناك دێنە سەری و دەیخۆنەوە
پاشان زمانیان دەبێتە فانۆس
دەنگخۆشی لە ڕوخساریان بووەتە چەندین ڕەنگ
لە بۆنە لەشکانتەهاتووەکان دەیانبینین
نەرم نەرم هەنگاو دەنێن و چرا بە دەستی ڕاستیانەوەیە ڕووناکی دەگاتە زەوی

ڕێگاکانی دەوروبەر

دڵم لە سینگمدا پێ ناشاردرێتەوە
مردن لەبەر چاکەکەت ڕێزت لێ دەگرم
دارەبازەیەک لەسەر پشتی ئەسپێک ببەستن
ڕابەری ڕەندان لەژێر تەمومژێکی قاوەییدا کۆچ دەکات

ئەڵماس دەمامک نادا

لەناو ڕۆشنایی و پێشبینی و بێدەنگییدا

دەستم لە ملی سێبەری خۆم کرد

بە ڕێگاکانی دەوروبەرم ڕۆیشتم و لەرز بەریدام

گوارەم لە گوێی درەختی درەوشاوە کرد

گەیشتم بە لاپەڕە بێکۆتاییەکان

لاپەڕەکان شاعیرە بێهەوێنەکانیان تێدا نییە

پەپوولە ڕازی پاراوە و لە مۆم لادەدا

بەرەو مرۆڤی ناو لاپەڕەکان دەچێ

هیوای زیاد دەبێ

ئۆخەی هەموو شتەکان نزیکن

ئەسپ سەیری زەنگوڵە و گوڵینگی ناکات

لە شەقام دەپەڕێتەوە و سێبەری سواران وەك درەختی نزیك پێشوازی لێ دەکەن

دەستی دەشوا و ئاوێنەی هۆڵی وانەوتنەوەی جەنگی بەختەوەریی دەسڕێتەوە

گەشەی ڕەنگ لە شاری یەکەم و دوایی

ڕەنگ لە دابڕاویی نادیار لەدایک دەبێت
ڕەنگی دڵ گۆزەی پڕ ئاوی لەسەر پلیکانەی ڕاڕەو دانا
شەوی بوو
پەپوولە شیلەی مژی و بە هێڵی خێرا بردییە کێڵگە
دەستی لەسەر شانی ڕەگ دانا و پەیمانی بەست
لە گەشەت ورد دەبمەوە و لەناوی جێ دەمێنم
سەیرکەن تەواو سەیرکەن سەیرکردن چاو نامۆ دەکا
لەسەر ناوچەوانی کێڵگە
بەروبووم دەمێنێتەوە و جیهان دەگۆڕێ
لەسەر ناوچەوانی گۆزە
مێژوو لە بێدەنگییەکی درێژخایەن دەشکێ و پارچەکانی یەک ناگرنەوە
چاوی مێژوو کتێبخانەی منداڵی و شاری بۆردوومانکراو
ناترووسکێنێتەوە
جەستەی ڕووباری هاندان لە خۆی ڕەت ناکات
بە دەوری خۆی دەیسووڕێنێتەوە
شۆڕش شەپرە لێی داوە
ناتوانێ مەلە بکات

دیکتاتۆر ڕۆنی لە بن پێی شۆڕشگێڕ دا
هەڵیخلیسکاند بەرەو ڕووناکییەکی چرووک
بەڕێوەم بەرەو تابلۆی هەمیشە شتێک لە حاڵەتی ڕوودان هەیە وا چاو
دەسووتێنێ
مۆسیقایە هاوڕێم
بە نهێنی گەشەی ڕووەک تابلۆ دروست بوو
تینێکین لە هەنگاوی ڕەنگ
ناوی ئێمە لە دەم و لێوی گەورە و پاراو دەبێ
شێوەکارانیش لەناو هێڵەکانی خۆیاندا جێ دەهێڵێ و مۆم بە دەوریان
دادەگیرسێ

ئاوازی چاوپێکەوتن

بای ساردی ساڵەکان لە نیوەشەوێك نیگای ترووکاندم
لە ماڵی خۆم لەسەر دۆشەکێکی لە پەڕی پەلەوەر دانیشتووم
پەنجەرە شکاوەکانم بە گۆرانی دەڵێم
گۆرانییەکانم داواتان لێ دەکەن
دەست لەسەر گوێتان لادەن پڕ ئاوازن

دەسرازەی پساوی منداڵێک کەوتە سەر دەموچاوم
بۆئەوەی ماسیگرە تار نەبن و دەریا بناسم
لای دەدەم
لانکێکم لە کەناری ئاوێکی سروشت هێمن دانا
ماسیگرە هێلکەی خۆی لەناو پاراست
ڕاوچییەکی تۆڕدڕاو هێلکەکانی لە بن کڵاوی نا
بردییە بازاڕی چەنەبازان
لەپێناوی سڵاوی ماسیگرەیەک
ستایشی ژیان دەکەم بەفیڕۆ ناچێ
ژیان نزیکی بۆ لای من بگەڕێرەوە
کازیوان بە ئاگری باڵی ماسیگرە
چاوانم کەوی دەکەم و وێنەی شاری سەرئاوکەوتوو دەگرم
سەرزەمین تەواو ماندووە
پێویستی بە ئاوازی چاوپێکەوتنی دەنووک و باڵە
دەنووک و باڵ لە جوانی بەدی هاتوون
بە ڕێز و شکۆوە دەدوێن
چیم بوێ بێ داوا پێم دەبەخشن
هەقیقەت ڕووی بازنەییە
قەل زماندرێژی کرد
خۆر بە پڕی سەرنجی دا و دەنووکی خستە ناو جەنگەکانەوە

بلیتی ژمارە بیست و هەشت

بلیتی ژمارە بیست و هەشتی دکتۆرم وەرگرت
دوای پشکنین و کۆمەڵێک خۆشدوویی بۆ گەرمکردنەوەی دەمارە
سارده‌کانم
دەمی تاریک بوو
لەگەڵ مەرگ قسەی کرد
بێژینگێك ئاوی هەڵگرت فەرمووی
شەکرەت بەرزە
پەستانی خوێنت زۆرە
هەناسەسوارییت باڵندەیەکی هێلکەشکاوی هەڵکورماوە
لەرزەی دڵت چوار ناڵەیەتی
بادارییت بە ئازای گیانت سەرەوژووریەتی و گەمارۆی داوی
مەرگ ئەوەی کەسوکارە نییەتی
بۆ مەتەڵێک پرسی چەند زمان ئازار و سەروا و کێشت سەنگ دەکات
گوتم زمانی ڕووتم کوردییە و تەنیا ئەم زمانەش بێژینگم دەسووڕێنێت
بە ئینگلیزییەکی خاو
لەژێر لێوەوە کوڕەکەمی فریو دا و گوتی
هەوڵدە باوکت لە شارێکی تردا دڵنیا بهەژێ و پێڵاوی لەناو چیمەن بن

مات ڕاما و گەشانەوە لە ڕوخساری کوژایەوە
چاوی زیندووی ئەستێرەیەکی قاوەیی گەمارۆی شکاند و ڕێگای ماڵی
نزیك کردەوە
بە دەموچاوی پڕ ئومێدەوە چوومە بەر پەنجەرە و چاوم هەڵدایە هەر
حەوت ئاسمان
گوتم لە شاری ئەستێران دەژیم و هەناسەم نەرم و خۆشە
ئەها شیعر ناز دەکا وەک کاتژمێری چوونەژوان ڕێکی خستووم
شەکرە
پەستان
هەناسەسواری
لەرزەی دڵ
باداری
بە ئارەزووی خۆم لە شاری هاوار لە ئاوێنە نوستوو ناچمە دەرەوە
هاودەمتم سڵاوم لێ بکە دەی سڵاوم لێ بکە بۆ هەمووان گریاوی
لە سێبەری دەستت دادەنیشم
لە نزیکەوە گەرماییت فریام کەوت و ئاگری ناو فانۆس دۆزیمییەوە
خۆشی زمانی گرتووم و ڕووناکی وا بە دەورمدا
لەنێوان لوولەی سووربووەوەی تفەنگ و نیشانەدا
کەروێشک لەسەر پاشووی بێدەنگ و مات وەستاوە
گۆرانی منی بەبیر هاتووەتەوە کە بۆم وتبوو

ڕێبواری ماندوو و خۆبینیو
میهرەبانانە ئارەقە ناوچەوانی گەرم دەکات
پێشی وایە پەڕاگەندەکراو بە دەست بانگمان دەکا و ناوی خۆی دەڵێ
دابەزیومەتە قووڵایی بەشەکان و هیچ شتێکم لێ ون نابێت

ئەمڕۆ گۆرانییەك دەگوترێت

شتێك نەماوە بیەوێ بگری
لە ئاسمانیش زەوی ڕوون دیار نییە
گڕوگاڵ و
حیکمەتی شادان و
قولابهەڵدان بۆ مانگ و
هێنانی بۆ ناو تەشتی پارێزراو
لەسەر سندانیان دانام
کردمیانە پڵینگی فریا و چنگ بەرزکردوو
مارم لە گەردەنی باڵندەی سەر هێلکە کردەوە
ئەو شاعیرەی ئەفسانەی لەبارەوە دەگێڕنەوە و ڕێگای درێژ بووەتەوە
ئەمیش کات بە جریوە و جووکە و ئەندێشە دەپێوێ

بەناو کلّپەی ناکاو دەخولێتەوە
لە وەنەوز و تەونی جالّجالّۆکە و مێشی سەر لووتی ئەسپ تێدەپەڕێ
جیهان لەژێر پێیدا نەرمونیان و گەورە دەبێ
زەوی دەڵێت تەنیا سەیرکەری مانگ با بفەرمووێ
ڕوخسارم ماچ بکات و دنیا لە کلّپەی ناکاودا بەدی بکا
لە بەدیکردندا جەنگاوەرێکی دێرین
گۆرانی کرانەوەی قۆزاخەی پەمۆی گوت و پرچی خاو بووەوە

ڕەنگی خودا ڕەنگی ئاو ڕەنگی شیعر

پەنجەرە چاوی ترووکا
بێڕەنگ ڕوومەتی خۆی بە پڕی پیشان دام و کوارگی کێوی داتەپی
پەنجەرە خانەی جەستەی خۆری تازەگەیشتووی چیاکانە
بە ئارامییەکی زۆرەوە بێڕەنگ چنی
ئەو ڕۆژەی مرۆڤ دروست بوو
بێڕەنگ هەموو ڕەنگەکانی دابووە دنیا
هێواش بە ڕێگاکان دەڕۆم و فوویەك لە ئاگری ڕاوچییان دەکەم
سوپاس بۆ بەختی باشم

بێڕەنگم لە پێوانی قووڵاییيەک ناسی
دیارییەکی کۆن بوو بۆم گەڕایەوە و نازی ڕادەگرم
ڕەنگەکانی ڕژاندمە ناولەپ و چۆلەکەیەک بژاری کرد
ئاوا
بەڵێ ئاوا
نهێنییەکانی بژار کرد
هەر گیانلەبەرێک نهێنی بناسێت
ناوچەوانی لەسەر عەرد دادەنێ و نوێژی بۆ دەکات
ناسین هێزە سەر بۆ هیچ نانەوێنێ
لاولاوی بە دیوار هەڵگەڕاو لادەدا
برینی دیوار دەسڕێتەوە و خۆشحاڵ دادەنیشێ
شەرابی بە دەمودووی پێغەمبەران گەییوە
ناو و وێنەی ڕایەڵە و زایەڵەی بەرەبەیانی لاوین

کاتی تایبەتی ڕووبار

ڕووبار نەخشەی شەڕەپشیلە نییە
هێڵێکی خرۆشاوی درێژە لە پەرۆشیی زەوی

ڕووگەنما کانەگەنجینەی لەسەر لێو دەڕوێ
زمان دەیزرینگێنێتەوە
لەنێوان چاوەڕوانی و دڵەڕاوکێدا هەنگاوی ناوەند دەهێڵێتەوە
ئایینده بانگمان بکە
کلیل لە دەستی دیکتاتۆر بڕفێنین
بیخەینە گەنجینەی منداڵێک
پدووی گەرمە بە هاتنی ددانی شیری
هەم وەک مەشقی کردنەوەی دەرگا
هەمیش وەک حیکمەتی شەقشەقە پەرە دەستێنێ
هاوڕێ گیانییەکانی دەبینێ و پشوو دەدا
نهێنییەکی زۆر لە ڕووگەنما جێ دەهێڵێ
لە مەودایەک زمان بیزرینگێنێتەوە
ڕووبار کاتی تایبەتی هەیە بۆ خەوتن و خەڵك بانگکردن لە کەناری دانیشن
بۆنی زیندەوەرەکانی ناوی دەکات
لێشیان دەپرسێ
هیچ بێزارییەکتان لە پەروەردەکاریم هەیە
زرینگانەوەی زمان
چلباز لە کونی ورد دادەبەزێنێ و دەیکاتە کەتانی شۆردراو

ستایشێك بۆ جوودی

هەموو بەردە گرانبەهاکان کوڕی یەکەمی نیشتیمانی منن
لە سۆراخیان ڕێگا چوونەوە ناویەک
بێ هیچ سەرسامییەك بەناو خۆمدا سووڕاندمیانەوە
ئەسپی سمکولم لەگەڵدا نەبوو
مەست و شادمان گەیشتم بە شاری بێ ناونیشان
ڕێ لێ ونبووان بێپەروا مۆمیان بە دەور داگیرساندم
گوند ناترسێت لە بوون بە شار
سیمرخ باڵی بچووک بوو
لەسەری جێم نەبووەوە
لە تەنیشت تەندوورێک باڵی لار کردەوە و داینام
کوا ئەو ئاگرەی قوڕی دروستبوونمی کردە پەیکەر
گورگ کەڵبەی کلۆر نییە
لە لەنگەری کەشتیی هاتونەهاتدا شایەدی دەدەم
دوای نیشتنەوەی هەڕەشەی ئاو
چیای جوودی خۆی پیشان دا
لەناو دەستی بەرەنگوبۆنی پیرێک پشووی دەدا و دەیناسینەوە
تای بەهاری لێ بوو

پێی گوتم بە ئاوازی چ کۆڕاڵێك و چۆن پرسیاری لێ بکەم
شوێنی لەدایکبوون بۆنی چی دەدا
گوند بۆ ناترسێت لە بوون بە شار
ئەوەی لە ناوچەوان نووسرابێت چاو دەیبینێت
گەر ڕوخساری ئەوانە ببینم کە دەمنێژن
ڕووناکییان لێ کۆبووەتەوە و دەچنە یاریی بلیارد
لە خۆمدا جێم دەبێتەوە
باڵندەی باڵ لە باران خوساو
دێتە ژێر کەپری دەستی خاڵیی لە گومانم
ناوی شتە خۆشەویستەکانی دەڵێت

ئابی ٢٠٢٠ هەولێر

دەرکەوتنەوەی سەرلەنوێی دەستنووسێکی

چوارینەکانی بابا تاهیر هەمەدانی

گلەیی گۆزە

ئاو لە جۆگەلەکانەوە دەچێتەوە ژێر زەوی
پاراوتر دەبم تا گۆزە گلەییم لێ نەکات
کاتێک ڕێڕەوی دەگۆڕێ و بە خێرایی هەورەبرووسکە خۆیمان لێ ون دەکات
ئێمە لە چۆڵەوانییەکی ترساودا بیری نیگای تێکەڵاوی دەکەین و
هەڵاتوویەکین لە بریسکەی قەڵغان و شمشێر خۆمان سڕیوەتەوە

جەللادی ناقۆڵا

بەیان لێرەوە تێپەڕی ڕووناکی کۆ کردەوە و لەگەڵ خۆی بردی
نەیهێشت باڵندە چاو بە دەنکەگەنم گەرم بکەن و دەنووک خۆش کەن
نۆبەتدارێک تازە لەسەر گردێکی دەوردراو بە شۆڕەبی هاتبووە خوارێ و
تفەنگی لە قولْغ جێ هێشتبوو
تەمی هەست لەسەر حیکمەتێك لادەدا و دەڵێت جیهان لە بۆشاییی قۆچی
کەڵەکێویدا جەللادی ناقۆڵا پەروەردە دەکات و تفەنگ دەلاوێنێتەوە

دوا هێڵی ڕۆژی شەشەم

تابلۆی زەوی هێشتان هەموو هێڵەکانی نەکێشراون

باڵندە لەسەر لکە پڕەکان تووشی حەپەسان هاتوون

لە ڕێگادام چەند جارێک ویستوومە پێی ڕابگەیەنم هێڵەکان تەواو دەکەم

لە زەردەی ئێوارەیەکدا لوورەی ئاگر دەترسێنم و فرمێسکی نابەجێ نارژێ

خواستێك لە حەكایەتخوانی بلیمەت

لە دڵی بە خورپەوە نزیکی و لە چوونەپرسەی ناندا بە تەنیشت یەکەوە بەڕێگاوەین
پەرچەمت لەسەر چاو لا دەدەم و شان بە زینی ئەسپەکانمان دەدەین
ڕێگا شەرمن و کەمڕووە دڕکودالّی دنیا دەستی زالّی لەسەری ڕاگرتووە
نان پاداشتی زەردەخەنەی ساز و سۆزی دامەوە و زرینگانەوەی گیانیش دەزانێ خوێن لە شەقام زمانی پڕ دەبێ لە خواست

لەناو دێرینترین شوێنپێ دووبارە بوومەوە

کۆتەرەدارێک لە حەوشەمان هێندەی کێوێک بە دەستوپێیە و درەخت لە دەوری ڕواوە

ماڵیش پەنجەرەی گەورەتر و کۆڵان نامۆ نەبوو

چاودێرێکی خەواڵوو نیم و لەبەر ئاگردانی کوژاوەش دانەنیشتووم

گەنجینەی پێی مرۆڤ بۆ تاهەتایە لە شوێنێك لە نێوان دوو شوێندا دەمێنێتەوە و بارانی پەڵە کۆ دەکاتەوە

بزربوونی ناونیشانی حەوا

ئادەم بۆنی ددانی ڕزیو لە دەمی دێ
حەوا خۆی لە تەنیایی مارە کرد و ناونیشانی بزر کرد
کەس تەماشای ئاشنای خۆی نەکرد و ناسین تەفرەی داین
ئەو درەختانە ئاشنامان بوون ڕەگیان گەیشتبووە ناو ڕووبارە نزیکەکان

وا ناوی گوڵی باخچەی گەڕەك دەزانین

دەست باڵە بۆ فڕین و خستمە ناو دەستێك تازە سڵاوی لە زەوی کردبوو
بە زمانی سێبووری توانی پێم بڵێ ئەستێرەی مایەوەی دوای شەوم و بۆ
تاهەتایە ڕاستەقینەم
جامێکی فافۆن پڕ بوو لە ئاو
تای منداڵانی گەڕەکی هێنا خوارەوە
گوڵ ناوی گوڵی تەنیشتی زانی و ناونیشانی باخچەکانیان گوت و
ستایشیان کردن گەشە تێیدا کۆتایی نایە

جەنگاوەران بەسەر سەرابدا باز دەدەن

له پەڕینەوەی هێڵێکی ئاسن دەموچاوم پڕ خوێنی گەشە بوو
دەستم بۆ درێژ کردی نێوانمان بووە تراویلکەیەکی کوێر یان مەرگی کەسێك
له کەشوهەوایەکی پلەبەرزدا بە دەوری سووڕامەوە و لەترم دا
وەرزی دروێنەم بزر کرد گوڵەگەنمێکی لێکراوە بووم

لەسەر پشتی ئەسپێکدا

لەو کاتەیدا شادی هەبوو
باڵندەیەک لەسەر پشتی ئەسپێک چاوی سووراند بەپەلە کەوت و باڵی خۆش کرد
لکەگیایەکی کەوی بانگی کردبوو
هەمیشە بیر لە ئۆتۆمبێلە سەربازییەکان بکەرەوە تیژپەڕ بەلاماندا تێدەپەڕێ و فیشەکرشێنمان دەکەن

زەریا پێویستی بە مانگێکی بێهەستە

زەریا مەند نییە لە کەناری خۆی ورد بووەتەوە و دارەبازە دەمەونخوون دانداراوە

منیش بەدیار مۆمی ڕووداوێك دەمارەکانم دەپشکوێن و ددانم دەچێتەوە سەر یەك

ڕووبارێک بەرەو کانی باسکی داوێ و تاو دەدا

گرێک جەنگاوەری شارە لەناوی گوللەی تفەنگی دەژمێریت و شاد و شادمان لە حەوت ئاسمان ئەستێرەی هەیە

تشرینی یەکەمی ٢٠٢٠ هەولێر

دەنگ

برین و بڕین

برین دەڵێی مانگی پڕە بەسەر ڕێگای نیوەچۆڵ کراوەتەوە
دەست بەسەر دژوارییەکان دادەهێنێ و پەنجەی گەرم دەبن
گەرمایی پەنجە گۆرانیی هێمنی و بیرەوەریی زەوییە
بە سوپای دۆڕاو شەڕ ناکات

❊❊❊

بڕین بەسەر زەوییەکی پڕ مردوو بەدواتدا دێ
بڕوای بە ڕۆیشتن نامێنێ و دەرگات لەدوا دادەخا
چرای سێبووریت دەکوژێنێتەوە
بە دەنگێکی برووسکەدار دەتخاتە چاوەڕوانییەکی ساردەوە

بۆر و بۆڕ

سۆفە لەناو عەردێك كە سڵاوی دۆستانی وەرگرتووەتەوە
بۆر دەچێتەوە و سەری دەجووڵێنێتەوە
لە پەنجەی گەوجی سەر پەلاپیتكە بێپەروایە
لە چاوی یاران بەر بینینی هەقیقەت كەوتووە
بە ئازاری دانەوێڵە پەروەردە بووە و نازی بای ناوباڵە

❊ ❊ ❊

تۆوی بۆڕ لەژێر خاكێكدا لە جەزبە بەرز بووبێتەوە
ڕایەڵی خۆر بەسەر خۆیدا هەڵدەكێشێ
ڕەنگ لە چاوی بەهێز دەبێت و هەڵە ناكا
تەزووی مردن بە جەستەی زەوی نەگەڕاوە

گۆران و گۆڕان

گۆران خۆی مووتوربەی درەخت کرد و بە لای ڕووبارێکدا ڕۆیشت
گەڵاکانی ڕازیان درکاند
لە شێوەی کۆتری پەڕگەرم جەژنی فڕینیان ڕێکخستووە

❊ ❊ ❊

گۆڕان چاودێریی بوون و باشی نەکرد
خۆڵی دەوری کوارگی کێوی هەڵدایەوە و نواندیەوە
بە چاوی خاڵی و خەواڵوو
ڕوانییە ڕەشایییەکی دوور

بر و بڕ

شتێکی سادەیە لەبری دڵەکوتێی دوا هاوار کە ڕێگات نادات بمێنیتەوە
چاوت تەواو خاو ببێتەوە و سروودی نیشتیمانییت بیر بچێتەوە

❊ ❊ ❊

لەبڕی دەستهەقی گۆڕ
وەك بوونەهەڵمی ئاو
لە شوێنێکی تردا دەربکەویتەوە و خێوەتگای پەنابەران هەڵبژێری

کەر و کەڕ

چارەنووسی کەر ڕسکانە بەرانبەر گردێك
سوپای گیا داگیری کردبێت

❊ ❊ ❊

کەڕ لەسەر زەمینی حیکمەتدا
بێباکە لە دڵەخورپەی مۆسیقای ماتەم و پێکەنیوە بۆ چرۆی نۆبەرە
هێڵێکە بە دڵنیاییەکی ماندووەوە دەڕژێتە خاڵەوە

وەرین و وەڕین

گوڵێك لە بێدەنگییدا گەشەی کرد
لە شێی زستانێك وەری
شوێنی ڕسکانی ناسی و ڕسکایەوە
داوای کرد دەست بێن یەکتری بناسن

❊ ❊ ❊

فریشتەی دووڕوو
لە ڕووی یەکەمی شەرابی بەهێ بوو
لە ڕووی دووەمی سەگی وەڕیوی کلکبڕاو
هەور تێك نەئاڵان و دایاننەکرد

هەڵکران و هەڵکڕان

لە ڕوومەتی کراوەدا ئاڵا هەڵکران
با دەمی هەڵبزڕکا و چۆکی مەیی
لێژی و گرژی لە لەرینەوە و سەما مەودایان نییە دەفتەری ڕێزمانن

❊ ❊ ❊

خۆشەویستان چەشنی نوێژێك لەدیکبوون و ڕۆیشتن
هیوام خواست وێنەی دزی هەزار ئاگرم لە بەرگی دیوانەکەم هەڵکڕاندا

باراندن و باڕاندن

باراندن تەپوونم لە باڵی باڵندەی هەرداوهەرد دادەتەکێنێ
فێری بزەی دڵنەوایی دەکا و دەیڕژێنێتە ژێر درەختی دووبەر
گەشە و ئەنوای لێ ون نابێ

❋ ❋ ❋

ئاسکێکی سەرتاساو لە ئەشکەوت ماوەتەوە
خودایە ڕێم بدە بە دوای ئەم باڕاندنە دا بچم
پاشان چەترێك هەڵدەم و بەناو تاریکیی تا لێ هاتوودا بڕۆم

فریو و فڕیو

بەژێر درەختی سەر پڕ جریوە و جووکەی باڵندەدا تێپەڕیم

فریوم خوارد دەنگی باڵندەم لە بێدەنگیی درەخت خۆشتر ویست

❊ ❊ ❊

دان و پووشی قەفەس لە زایەڵەیە

پاراوی ئاگر دەچۆڕێنێتەوە

بەرەو چاوەڕوانی فڕین هێلکەی لە ڕازی نەبوون بە سەکۆی زەوی

دەترووکێ

لەخۆبایی نییە دژی مرۆڤی گەوج دان و پووش و تروکانی بردە ئاسمان

ڕێی نەدا هیچ ئاوێنەیەك بەرانبەری خۆی پاك بكاتەوە

دزی هێلانە شوێنپێشی قایم بكات هەڵدەخلیسکێ

سوور و سوورڕ

ڕەنگی دڵ بە سوور بڵێ
تۆ لە کوێ بووی ئەی لە ئاو وڕێنەکردووتر بە ڕەنگ
سەنگەرگرتوو لە ژمارە و ساڵە کەوتووەکان
لە هەمووومان بپرسە
فریادڕەسی ونبوو لە ڕەنگی دڵ تەماشای گەرمی بڕیوەتە جەژنی ئەستێران

❊ ❊ ❊

ئاهەنگی چ نسکۆیەك یان مارەکردنی خۆر لە خۆی بگێڕێ
سووڕی ناوونیشان و گیان بەبەرهێنانەوە و بە زمان هێنان
ڕەنگی دڵ نەبووایە
ئەم دنیایە زاری نەهەنگ یان تۆپەڵێك ڕەنگی تێکەڵنەبوو دەبوو

تشرینی دووەمی ٢٠٢٠ هەولێر

ناونیشان بۆ گۆڕەپانی جەنگەکان

له كاتی خۆیدا له قووڵاییدا هەڵدەلەرزم

گرەو لەگەڵ کلیلسازی گەنجینەی پاشا و داهاتووی پێشبینیکراو

پێم بوونەتە ڕووبار و خۆم بۆ شەڕی دنیا ناونووس کردووە

قەلەڕەشێك بە قەوارەی هەورێکی زەرد

گوڵەخوریی زمانی سەرکردەیەکی ئەژنۆ شلی بزمارڕێژ کرد

هێڵ کۆبووەوەی خاڵ و دەریای بە هاژەیە

پێغەمبەران بە جۆرە دوودڵییەکەوە ڕوخساریان وەرگرت

ڕووناکی و مۆسیقا ڕوخساری شاعیرێکن بە دوژمن دەوردراو

که ڕۆیشتم پیڵووی چرایانم هەڵێنا و مانگم بە ڕێگاوە

کەڵەباب و مەلا دەستڕەشترین دێوەزمەی یەکترن

کانوونی یەکەمی ٢٠٢٠ هەولێر

خاڵبەندی

خاڵ

خاڵ لە شەرمێکی گەمژانەی ڕستە ڕادەگرێت
زەمینیش دەخولێتەوە و بەدوای خورپەیەکی بەهێزەوەیە
ئەدی بەخشندە بە کام دەست دەبەخشێ و بە کام دەست لێمان دەستێنێتەوە
دوای کەمێکی تر زەمین هەمووی تاریك دەبێت
بە دەنووکی سووری قەقنەس گۆڕێك هەڵدەکەنم
دڵ پێی ڕازی نییە و ئاهی شادمانی تێ نەگەڕاوە
گوڵەستێرە لەناوی نیشانە و ناوە
بە نیگایەکی ماندوو بیر و پرۆژەی دیوارەکانی دەخوێنێتەوە
لەوێ پەیام ناگات
کەویش لە چیای لاڵن

دووخاڵ

کاتەکانی ڕۆژی پێشوو دووخاڵ بوون لەسەریەك
دوو لێوی کەمخوێن پەیامێکیان لەناو خۆیاندا سەرسام کردووە

هاوهێزی ئەستێرەن
گۆچانی کوێرێکیان لەسەر بەردی خز لادا
ئازار یەکەم ڕوخساری وەرگرت
یەکەم ڕوخسار باوەشی فراوان بوو
جەرگی داگیرسا و جۆشی دا بە شکۆ

سێ خاڵ

خاڵ بە ڕەنگی سوورێکی گەرم و بە دەنگێکی دۆستانە خۆتمان پێ بناسێنە
لەپێناو چیدا درێژ دەبێتەوە
چاوی دوێنێ چی بە دی کردووە
قەلەڕەش لەسەر کاغەز سوورڕ دەخۆن و دەنیشنەوە
پێیان شوێن بریندار دەکات
سەیری ئێرە بکە و بۆچوونی خۆت بڵێ
ڕێگای ژیان لە ڕێگای مردن جیا نییە

کەوانە

کەوانە دیواری بەردینە بە دەوری کۆشکی پاشاکان
بە خۆشترین دەنگ گوێ لە سروود ناگرێ
هیوای بە چی دەخوازێت
ڕووناکی لە کونی کلیل نایەتە ژووری
مرۆڤ لە یەکەم مووچڕکە و بێداربوونەوەدا سەما دەکات
ئەو ترس و پرس و دڵپەرتییەت لە چییە
ئەوها پەرژینت قایم کردووە
چ تارماییەك دێتە ناو سێبەرتەوە
هێزی خووسان هاتە ناو ئەو قوڕەی
مرۆڤی لێ دروست بوو
زەوی تای لێ هاتووە
وڕێنە بە هەڵلووشینی گۆشت و خوێنی مرۆڤەوە دەکات

هێڵی لار

هێڵی لار فریوت دەدا
شکۆی بەتاڵ و ستایش وا دەستی پێ کرد
لاپەڕە داخە
ڕەگە گەرمەکان گەیشتنە بەرد
چاوەڕێی چ بەروبوومێك مەکە
دەبێ ئازاری یەکتر بدەین
ڕق هێز و توانا نییە

تەقەڵ

تەقەڵ ئەو پارچەزەوییە خۆشکراوەیە
فڕۆکە لەسەری دەنیشێتەوە
زەوییەکە دەبێتە حاجی قادری کۆیی بەردی سیزیف بەشانەوە
فڕۆکەش گوتم بەبەختی خەواڵوو
لاپەڕەی داهاتوو هەڵدەدەمەوە دەگەمە ماڵی میتافۆڕ

له گەڕان خاو دەبمەوە
لەناو ڕووناکییەکی گەشەکردوو لە خۆمدا دەژیم
گەردوون دراوسێیەکی بەکەڵکە
خودا لە فڕینی یەکەمین پەپوولەی ساڵ
مێژوومی بە دەستەکانی هەڵگرت
بە شاخی کەڵەکێوییەوە گرێی دام

وێرگوڵ

وێرگوڵ پیاوێکە کرۆشکەی کردووە و ترس دەدوێنێ
گومان لە قۆرتی بەرپێی خۆی دەکات
بۆشاییەکی زۆر لەنێوان پێغەمبەرەکان هەیە
خەڵوەتگایان لە تیشك بەتاڵ کرد
پێویستە با ببینم
لێی بپرسم لە نێوانەکان بەرەو چ چارەنووسێك ڕۆیشتووی
دەرگای چ ماڵێکی خانەدان نازی ڕاگرتی
یان درەختێکی خاڵی لە جریوە و جووکە

ئەستێرە

ئەستێرەیەکم لەسەر باڵی حاجی لەقلەقی هەولێر دانا
بەناو شاری جەنجاڵدا تێپەڕیم و گەڕامەوە
تاجەگوڵێنەم لەسەر گۆڕی یەکەم شەهیدی
جەنگی سێیەمی جیهان دانا
گەشتی سامناك کۆتایی هات
ئەمە تەنیا خەونێك بوو
لە بەرەبەیانێك بینیم و فڕیم بۆ سەرزەمینێکی ساکار

نیشانەی پرسیار

پرسیار هەڵگری ڕق و قینی خەپەتۆڵە و تویێتویێیە
ئای چەند درەنگە خۆشەویستیت بیر نەچێتەوە
پێویستە لە لەبیرنەچوونەوە سەرچاوەی شتەکانم خۆش بوێ
کتوپڕ دڵنیا بووم و چوومە ناو خەونەکان
بۆمبی جەنگی سێیەمی جیهانی پووچەڵ بووەوە
دنیا بۆچی ئەوەندە تازەیە

نیشانەی سەرسووڕمان

سەرسووڕمان ناکۆکی نێوان نیشانە و گریانی تەواونەکراوی وشەکانە
تێکەڵکردنی خوێن و چۆنیەتی برینداركردنە لەناو خۆت
چی لەبارەی فریاکەوتنەوە دەزانی
دەچیتە سەر چیای ئاگادارکراوە و لە ڕۆحدا دەمێنێتەوە
ڕۆح لە ئەسپی ڕەوهان خێراتر دەتگەیەنێتەوە یەکەمین پێگەیشتن
تارای ڕاستیی و هەڵەکان هەڵدەدەیتەوە
چاوی ڕەگ لە ئاڵوگۆڕی ڕەنگەکانی پەلکەزێڕینە
دارڕژایە ناو زەوی گەرم
درەختی گۆرانییەکان بەرەو شەرمێکی قووڵ ڕۆیی

کانوونی یەکەمی ٢٠٢٠ هەولێر

وەسیەت

فریشتەیەکی توند تەونی هەموو ژیانی بۆ چنیم
ڕووەو من سینگی گەرمکرد و مەودا بە کۆچی وشە دەپێوم
کوڕە نۆبەرەکەم شیعر
لە جەنگی چوارناڵەدا بە ڕێگای نیشتەجێبوون دێمە بوار و هەوارت
گوناهێکی گەورەیە دەست لە ئێسك بدەیت و ببێتە خۆڵ
باڵ ماون لە زەوی بخشێن و لە ناوچەوانی ماندوومان بپرسن
ئەوە چیت لێهاتووە
شارێکیش لە پێویستییەکی هەنیەیی تەزوو لە هەناوی دەسووتێ
هەتاوی لاویی لە پشت بئاڵێنم و درەختی یەکەمی بە دەوردا بڕوێنم
ئەوانەی دوای شوێنپێ کەوتوون
بە زەردەخەنەوە بەخێرهاتنیان بکات و بە لێوی بەهێز ماچی بکەن
بەرەو ڕوخساری لە نەرمونیانی ئەستێرە چنراو هەنگاو گەرم دەکەن
ڕۆح سەرچاوە دەناسێ و دەزانێت دڵنیایی چییە
زەین و زەمین مانگی بەهێز و پێگەیشتوون کانییان پڕکردووە

❊ ❊ ❊

لەوانەی بەدگۆییان بەرانبەر کرا
زۆریانم ناسی و بوونە ئانوساتی سپێدە لە ڕوخساری مندا

سەردەستی کراسم هەڵدەدەمەوە و سەیری گوڵی بێباکیی دەکەم
هەوای دەوروبەرم پڕدەبێ لە لێدانی دڵ
تەواوی قسەی دڵی خۆمی پێدەڵێم و بە قسەی دڵ دەگەم
ئەگەر شێر بمخوا
ڕووناکی دەمارم لە ناوچەوانی لێدەدا
ناسینەوەی هێلانەی بەرزی بەچکە نەڕۆیشتوو ئاسانە
ئەگەر چەقەڵی خۆدۆڕاویش بمخوات
ڕووناکی دەمارم لە ناوچەوانی خاودەبێتەوە
چاو لە شوێنی نامۆدا
وزەی ڕەوانبێژی وەردەگرێ و جیهان لەسەر شانی ئەم ناخاتە جێگای ئەو مەیسووڕێنە
هەزارویەك سووڕی ژیان لە سادەیی دوانت دەخەملێن و دەردەکەون
هەوێنی دڵ بگرەوە و جریوە و جووکەی دێر ئاوازێکی درێژخایەنە
گەڕەکی قسەنەستەق داوات لێدەکا بچیتە ناوی و چەتری هەڵدەی
شکۆی سرووش و سروشت خەیتە پاڵ یەك
نالی و گۆران و ئەنوەر قادر محەمەد
خەونی نۆبەرەن لە قوڕە بەهێزەکان ڕسکاون
هاوشێوەی خوداوەند هەموو شتێکیان بینی
ڕەنگی دڵیان ببینە
شەو و ڕۆژ وەك یەکیان لێدێ

لۆکەت نەخستووەتە گەرووی گۆرانیبێژی حاڵزانەوە

شاعیری

هەستاوەی سەر کلك و

زەڵکاوی وشکبووەوە و

قەلەڕەشی لەناو کڵاو دان بۆ ڕۆکراو و

هەواڵدەری ئەشکەوتی دڕندان

لە کاتی کڕنووشدا وشەکانی چەپۆك لە سەریان درا و منداڵدانیان کەوت

پاشان پاداشتەکانی وەك بەردی مردە و ئەسپێی تێرخوێن بەسەر یەکەوە ژمارد

❊ ❊ ❊

دووبارە سەیری گوڵی بێباکی دەکەمەوە

خاوەنی ماڵێکی گەورەیە

بەرهەیوانی کتێبێکە بە ئاگایی کات دێڕەکانی تۆماردەکا

زەوی لە شیعر لەدایکبوو

❊ ❊ ❊

گەرمایی پەڕە خوێنراوەکان بەسەر سەرمەوەن

تاسەی خودا دادەبەزێننە سەر زەوی

نزیك شاری تازە دروستکراو ڕوخساری بووە کێڵگەی گەردوونی

ڕۆژە لێڵ و شڵەژاوەکانی باش کردین

چاوی ڕەشەبای تێدا هەڵناکا و بازاڕی کۆیلەفرۆشانی لێنییە

گای پەرکەمگرتووش لە جێی کەڵەباب ناخوێنێ

❊❊❊

خانەخوێی ڕووناکی داوای پێوانەی هێزی چاوی سەمەندەری لێکردم

کوا

خانەخوێی ڕووناکی داوای لێکردم کلیل لە ماڵەکەی بسووڕێنم

کوا

خانەخوێی ڕووناکی ئاگاداری کردمەوە لە چاوترووکانێکی ناکاو ئاسك بە درەوشاوەیی دەبینم

کوا

خانەخوێی ڕووناکی فەرمووی پشووی تاهەتایی لێکردم

کوا

بڕوانە کوا دەردەکەوێ و ڕادەپەڕێ

ئەفسانەیەك لەبارەی پەیامبەریی و پێشبینی دەگێڕێتەوە

زەوی لەخۆبایی نەبووە

ئاداری ٢٠٢١ هەولێر

سیما وساڵەکان لە پێ پیرۆزەوە

١

لەگەڵ ئەستێرە بیردەکاتەوە و لە مەی سوورەوە دێ
سەرلەنوێ سەیری بای سەرپەنجەرە دەکەمەوە
لە کۆتایی ڕێگا دانیشتووم و سڵاو وەردەگرمەوە
چاوم ماندوو نییە بە زۆربینی

❋ ❋ ❋

ڕێبواری یەکەم زێوان
بوون تێیدا لە بەیانیی خۆڵەمێشی و مانگی نیوەگیان نامێنێتەوە

❋

ڕێبواری دووەم ڕووەکەکانی خوداوەند
دیکتاتۆر نەیهێشت گوریسی جۆلانە بەدرەختی ناوچیا ببەستین

❋

ڕێبواری سێیەم خەون وا خۆی گێڕایەوە
گوڵم لە بێئاگایی نەچنیوە و نهێنی گەشەکردنم درەوشاندەوە

❋

ڕێبواری چوارەم شەڕی چل ساڵە

نوێژی دڵنیایی خۆی دووگوردی بۆ هەڵبژاردم و دەستی لەسەر
ناوچەوانم دانا

❊

ڕێبواری پێنجەم مردوویەك ئاگای لە هەمووانە
مانگی هەڵاتوو سواری ئەسپی بە پەمۆ شۆردراو بوویمە جێم بهێڵە

❊

ڕێبواری شەشەم سەد و یەکشەوە
باڵندەیەکی تازەفڕ چووە ناو دێوجامە ئاسمان دوای ئاسمان بۆنی
ئاگرکەوتنەوەی کرد

❊

ڕێبواری حەوتەم ساڵی سفر
لە کاتی کۆنم ڕوانی و گەمارۆی شارە نوێیەکانم شکاند

❊

ڕێبواری هەشتەم سروودی زەوی
جارێك لە جاران لە ماڵی درەختێك تاسەم پشووی دا

❊

ڕێبواری نۆیەم حەزدەکەم ئەوەندە بژیم
من و قۆزاخە لە بینینێك چاومان trووکا و بۆنی مۆمی سووتاومان کرد

❊

ڕێبواری دەیەم دواکەوتن لە کەشتیی نووح
گەیشتن ئەستێرەی تاریك نەکردم و بە تەنیا ڕام نەکرد

❊

ڕێبواری یازدەیەم بەها و هەڵەی پێشبینییەکان
گەرمایی گۆنای چیا مۆن بوو

❊

ڕێبواری دوازدەیەم سەرەتا وشە بوو
شەپۆلی هەڵچوو لێی دام لە ژووری سارد و نزم هەنگاوم نەنا

❊

ڕێبواری سێزدەیەم سەرزەمینی هەموو ناوەکان
بە هێمنی لە سوارە تاریکەکان دوورکەوتمەوە و تەنیاییم لە پشت سێبەر نەگەڕا

٢

ئەسپی ناڵ پەلکەزێڕینەیی بە مانگم گوتووە
تاریکی درێژەناکێشێ دەرکەوە
کۆمەڵێك وێنە سێبەری ئەییوبن بە دیواری ژوورەکەمەوە
ئەوەی گوتیان تەمەنی نەمریی و حیکمەت بوو
پەردەی گوێم بووە تۆمار و پێشانگای نایاب
پێ پیرۆز لە ڕێی دیداری ڕوخسار ڕووناك

لە قاپێکی قوڕ میوەی لەسەر دەستی ڕاگرتووە
خودایە نهێنی ڕوخسار ئاشکرابکە
دڵ خۆی شەراب لە جام دەکا
خومار لە خەو هەڵدەستن و لە خۆیان ڕووناك دەبنەوە
بە بەرچاوی بەرچاوتەنگان لە شەقامی لۆمە تێدەپەڕن
بۆنی هەویری هەڵاتە لە دارەبازەم هەڵدەستێ
بەرەو شوێنی کوشتن و دەرکەوتنم هەڵمگرن
لە ئێستادا هەموو شتێك درێژدەبێتەوە
درەختیش زوو کەوتە سێبەرگرتن
لە شوێنێك وەستاوم ئاگاییم لەبارەی هەورەوە هەیە
باڵندەی ناو بای سەر پەنجەرە باڵ و ئاسمانی کەوتە لام
هاتە ناو نابیناکانەوە
باوەشمان تێکوەرینا و بیرمان لە بینایی و بینین کردەوە
ئەوانەی لە شەقامی لۆمە پەڕیونەتەوە سەیرمان دەکەن
لە چاوی چیای بەکەڵەکێوی گەرمترن
بینین خۆی بێتاوانە سزای بینینێکی تر نییە

تشرینی یەکەمی ٢٠٢١ هەولێر

سپی بەرەو ڕەش

بە دەشتێکی ناسراودا دەچووم بەختیاریی بەئاگا بهێنمەوە
کە نان و ئاو لەم دەست و ئەو دەستی دانراوە
بەرازی لمووزڕەشی شێرپەنجە ڕێگای پێ گۆڕیم
من لە ڕێگای سێبووری و خەڵوەتی ئەزبەرکردنی درووود لە نەرمەغارم
ئەویش لەو ڕێگایەدا هەنگاوسووکە
شینایی دەریا شیرازەی ڕێکخستووە
تێکەڵی بایەکی خاو دەبین
خەون و بیرەوەری شێدارکردووین
وا نزیکە ببییە نەبینراو
چی ما بە لێوی گەرم ماچی بکەم
قەفەزەی سینگی زەوی بەخێرایی بەرزونزم دەبێتەوە
ماسییەکم زمان گران
فرێ دراوەمەتە بەردەڵانێک کەس بەلایدا ناچێ
سەرسامی چاوێکی گەورەیە
ڕووەکان دەبینی
خەتە جووتەکەی کێڵات
شیری گوڵەگەنمی لەناو لەپی منداڵانمان ماوەتەوە

شاعیرێکم مانگ لارەمل و پێڵووکەوتوو
سێبەری مۆن و لێڵی بێهیوایی لە سەروژوور گەمارۆی داوم
شیعر ئەی مانگەشەوی بەهێز و برینی سپی بە ناوچەوانی نزاکانمەوە
شیری دایکی خودام خواردووە بێویستم مەکە
دڵم لەناو دەستم داناوە
کاروانیشی بەسەر زەویدا دەڕوا
زەنگوڵەی ماندووە
سەرنجێکی سارد
خۆری ئێوارە بەسەر ماڵەکەمدا دەڕوا و لانادا
بێهیوایی لە ڕۆژوڕۆژگار خێراتر دەسووڕێتەوە
چاو لەسەر لاپەڕە خاوبووەتەوە
دڵیش لە وێنەی مات سەرێژە
ئەرێ ئەو بەردەی دەکرێتە پەیکەر
ئەو باڵندەیەی لە هێلانە دروستکردن پەڕوباڵی تەڕبووە
چ ئازارێکیان هەیە

تشرینی دووەمی ٢٠٢١ هەولێر

دیوانی مات

١

دڕکوداڵی تەڕوتووشییەك ڕژایەماڵەکەم
هێلانەی ڕەشداگەڕاندم و تەمەن و کۆلارەش سڕ
باڵندەی بەرەو ساردایی زستان کۆچیان کرد
دیوانی ماتیان بە باڵ نووسی و پیتیان بۆ لای بێدەنگی گەڕاندەوە
لەناو لکوپۆپی درەختی حەوشەیان دانان
ئاماژەی کەوانەی ڕووناکیان کرد
پێیدا دێینەوە
مانگمان بەدەستەوە دەبێ
ئاسۆ گەورە بوو
وێنەیەك لە ئەلبوومی خێزانی هەڵدەبژێرین
لە دەرگای ماڵی دەدەین
قۆزاخەی پەمۆ دەکرێنەوە و ڕەنجیان ناشارنەوە
خەندەیەك گەشی کردوون و بۆ سەدادانەوەی تاسەی
ڕەنگ بە ڕوو نەماو و باران لێ گیراوەوە دێن

چاو دەگەشێتەوە و وەك یەکەمین ڕووناکی شتێك دەڵێ
ئاسمان بە تەواوی جریوەی دێ
زەویش گوێڕایەڵی دەبێت
ئەستێرە و مرۆڤ لە بەرچاوان ڕاناکەن
ڕۆژانە چەند جارێك پرچی ئەستێرەی ماڵ
بەسەر دەرگا و پەنجەرەدا دەکرێتەوە

ئـ

باڵندەی بێخوێ لەژێر پەردەی درۆی دوودیو سووڕ دەداتەوە
ئاژەڵی ترسناکیش زوو لە خەو هەڵدەستێ و بە باریکەڕێدا دێت
کەڵبەی لەخۆبایی بەرانبەر ڕوخساری ئاویم جیڕ دەکاتەوە
ئاوازە تەواوبووەکانم نەگوتران
ئاواز شوێنی ئەستێرە ڕوون دەکاتەوە
دڕکوداڵی تەڕوتووشی ڕەگی بادام
ئەمە سزای شیعرە و شیعریش ترساو سەیرم دەکات
چاوتان بەتاڵ کەن بە تەنیا دەڕۆم و سڵاو لە نهێنیی جێهێڵراوی گۆڕ دەکەم
پەنجەکانم بە ناوچەوانم شۆڕ بوونەتەوە
ئەوان منیان نەبینی سارد هەڵگەڕاوم

ب

شكۆمەندییەك لە گەنجینەی بێنەوایان هاوار هەڵدەدا
دیوانی ماتی تێدا دەپارێزم و قسەیەکی پڕ لە ڕاز دەکات
بە تەنیا و بێ چەک سەرنجی دەن
سێبەری خوداوەندم خستووەتە سەر
کانییەکی ساکار و دڵ پڕ لە قوڵپە
لە هێزی هاوار خوڵقاندوومە
کات سوور نییە لەسەر ئەمەك
لە هاتنیشیدا تاریکە

ت

بە کەوانەی ڕووناکی نا
بە پەنجەرەیەکدا هاتنەوە
نزیکیان بەفری بەئەمەك باری
دیمەنێکە کێ دەیەوێ بەشداری تێدا بکات

پاشان شەڕی سنووریێك بکەین و بیشکێنین
شاری حەوتدەرگا بینا دەکەین
بە تەنیا و بێ چەک سەرنجی دەن
ماڵێك ژمارەی ڕەنگەکانی
پەلکەزێڕینە و ئارامیی خوداوەند بینای کردووە
مەلەوان گرێی ڕووباری هەڵەشە دەکاتەوە

پ

مێرووڵەکان قەڵای خانەدان و بژارکراوی ئێوەم شارم لەناو دانێن
ڕاویژکاری چەتان بانگ مەکەنە لای خۆتان
لە ئەستێرە دابەزیو بە زمانی ناسیاو بلاوێننەوە
هێلکەشەیتانۆکە بۆسە و سەنگەری بکوژ نییە
لە کازیوەی نەوی تێپەڕە لار پیشانت دەدا
ئاوێنەیەك چاوی خومار تەمی لەسەر لاداوە
بەرانبەرت ڕوخساری بە فەرامۆشی گەیشتووە
ئەم ئاستە بۆنخۆش و ساتە بێگەردە زمانی ناسیاوە
بەرزاییی خۆی بزر ناکا

ج

بەسەر پشتی ئەسپێکی لێوبەبارەوەم
کۆترێکی باڵگران بەسەرمدا دێت و دەچێ و لەنگەری زۆری خایاند
دەنووکی داخراوە
گۆرانی لە پەڕی دەڕژێ
لێوم هەڵێنایەوە
ئاوی خدری هێنابوو دەستنوێژ بشۆم
دیواری ماڵ پڕ بوو لە کاتژمێری قوڕمیشکراو
پەیامێك دێت کات بزر نەکەم و بە هێمنی بمێنمەوە
ناو و ناسناو و نیشانەی ڕاستەقینەی
کووپە و
مەی و
بێستان و
ئەلفوبێم دیوانی ماتە
نزیك پەنجەرەی پۆدرەپژێنکراو
بای سەرپەڵە دەست لەسەر گەرمیی ناوچەوانم دادەنێ
تکایە دایکم و منداڵەکانم بە مردنم نەزانن

هەموو ڕووداوێك دەكرێ ڕوو بدات
زەمین لەسەرخۆ وەك باڵندەی هێلكەترووكاو
دەكرێتەوە و پڕ ئارەزوو پێدەكەنێ

نیسانی **٢٠٢٢** هەولێر

مردووان گۆرانی زەویی دووەمیان دەڵێن

یەکەم بونەوەر مێروولەیە بۆنی پەڵە دەکات
خۆی توند دەگرێ و باراناو لە شاری لا دەدا
لە ئاهەنگی چل ساڵەدا
چەندین گۆرانیبێژ بەشداربوون
یەکیان لەناو ڕووناکی چلپەڕدا
مەستانە ئاواز و تەزووی بە بەردی تەزیویش دەدا
گۆرانی چاوەڕوانی گۆرانیبێژە گەرووی نەخەڵەتێنێ
گورانیبێژێك دەنگ لێی یاخی بوو
باڵندەی چلئاواز بەناو ڕووناکی چلپەڕدا هات
لەناو لەپی دوو هێلکەی چلخاڵی دانا
باڵی سووك لێکدا و چل جار لە هێلکەکانی خشاند
خۆر گەرم بێ دەترووکێن و پرچی نەرم دایاندەپۆشێ
دەبیەوە منداڵی دەست بە ترش و شیرینی بەرات
مانگ کانی پڕ ڕووناکی چلپەڕ و مەودای ڕێ دەکا
ژیان درێژبێتەوە لە کۆمەڵە یادگارییەک زیاتر نابێ
دەفتەری خامۆشییت دەکرێتەوە و هێڵەکانی درێژنابنەوە
ئاگر فریوخواردووی بەختەوەرییە

نازانێت بنووسێ فریشتە و خوداوەند دیارنین
هەمووشمان لەناو
ئاوێنە و بەترس هەنگاونان دەمێنینەوە و داناگیرسێین
* * *
خوێ فرمێسکی ماسی و دەمەبۆڵەی قرشە
دەتوانین وێنەی دەریای چل ڕووبار بە کەف بکێشین
خۆری لەژێر دارهەنار تێرخەوبوو
بە ئارامیی بەسەریدا تێناپەڕێ
گیای کەناریش بەرزن
باڵی ئارەقەکردووی باڵندەی
بەناو ڕووناکی چلپەڕدا هاتوو دەشۆن
بۆ بەرەو هێلکە ترووکانێکی تر
گۆرانیبێژی مەست ئامادەدەبێتەوە
پێی باڵندە نەرمە
لەناو لەپی منداڵی ساواش ڕاوەستێت ئازاری نادا
ڕوون و ڕەوان
پێروو و تەرازوو دەگەنەیەک و دەستیان لەسەر ملی یەکتر گەرمدەبێ
ئەوەی دەیبینم نایشارمەوە
لایەکی زەوی چاو و ئارامی پڕ سەروەرییە
* * *

پەڕی چلباڵ و ئەنگوستیلەی چلنقێم
لە ماتی و مەلوولیم وردمەبنەوە
خودا ئاشقی کردم و پێناسەی خۆی و ئەشقم پێنەکرا
دێو و دوژمنیشم لەزۆربوونن
دڵم خستە هەوێنی ڕووناکی چلپەڕی شیعر و بەهاری بێدەنگ
دروشمێکم بۆ دێو و دوژمن زۆربوون نەدۆزییەوە
ڕێگا دەستی بۆ درێژکردم و ڕۆشتم
هونەری ڕەوانبێژی و ڕوانین فێربووم
گوڵەمێلاقە ڕۆخ ئاوم
ماڵم کەوتووەتە تاجی چلپەڕی زەوی
ڕووناکی چلپەڕ هۆی دۆزینەوەی یەکەمین ئاوێنە چییە
ڕوون و ڕەوان
بەهێمنی و بێدەنگیش ماومەتەوە و هەستەکانم لە ئاگرن
باڵندەی چلئاواز وەڵامی پێ بوو
ڕەگ لە گەڵا و گوڵ جوانترە
زەویش دەیشارێتەوە
ڕەگ سۆراخ دەکا و ناز بە بەروبووم دەدا
وەک بیابان ناولەپی بەتاڵ نییە

***

ئادەم ئەگەر سێوەکەت تەواو نەخواردووە

شتێکی بدە من

نائومێدیی دەکوژم و هەستم تینی تێدەکەوێت

زەوی لە ڕەگ شاردنەوە ئاگاداردەکەمەوە

کفنی پرچ خاوان شێدار مەکە

ئەمڕۆ یەکەم زەنگم لێدا

چل شەو و ڕۆژ بەسەر مردووەوە نامێنمەوە

باخچەیەکم بە دیواری گۆڕستانەوە هەیە

ئاسمانی چل پیرۆزەی بە تەنافی شۆڕکردووەتەوە

ڕوخساری جۆشمان دەدا و بە دوو دەست

یادگاری و پیت و فەڕی هەڵگرتووین

هێز و هەستە نزیکەکانی بوون و ئارەزوو بەجێمان ناهێڵن

کەشتیمان دەخەنەوە ناو ئاو و ڕووناکی چلپەڕی ڕاو

کاتژمێر بە دیواری کەشتی هەڵناواسرێ

دەستیشمان بە کلیل و قوفڵی دەرگاوە نامێنێتەوە

❊ ❊ ❊

چاوی بیرکردنەوە

بێ خوشک و برایە

بێ ئاگر و مۆمە

بێ ڕووبار و بەردەبازە

بێ نامە و نامەبەرە

زەویش هێشتان داوادەکات مرۆڤی پرچ نەرم لەسەری لەدایکبن
چیرۆکی سەیر و نامۆ لەبارەی مرۆڤ گێڕدراوەتەوە
پەڕی تاووس هەڵدەکێشێ و دەیکاتە گێسك
ماڵیشی پێ خاوێن ناکرێتەوە

❊ ❊ ❊

پەیوەندییەکی پڕ هەست
نەوتی ناو چرا مرۆڤ ناسووتێنێ
دەبێتە ڕووناکی چلپەڕ
داری سووتاو خۆڵەمێشەکەی
ناوی کەسوکار و منداڵەکانی دەژمێرێ و ستێ و بەردەستێین
ڕەگ
لك
پەلك
ئەو بیرکردنەوانەی تێپەڕین
لە شەو و ڕۆژێکدا کات کۆتایی دێت
شوێن بەرزدەبێتەوە
ناتوانین تەماشای بکەین
ڕێگا چۆن لەدایکدەبێ

❊ ❊ ❊

لە ڕووناکی چلپەڕ هاتوو

خوداوەندێکی چلپەراسووە لە دەستنووسی گەنمدا
ڕوخسارمان بۆ دەگەڕێنێتەوە
ڕوخسار مەودای ڕێگا نزیك و ڕووناك دەکاتەوە
بەهار مووچڕکی دڵنیایی لە جەستەی زەوی دەگێڕێ
زەوی چاوی بە گریان سوورهەڵنەگەڕاوە و خەواڵووش نییە
مریەم بەسەر لەدایکبوونی عیساوە مرد
گوللە لە ناوچەوان دەرناچێ و ڕوون و ڕەوان
سووری خوێن پاراو دەکات
گۆرانیبێژێك لە ناوچەوان نێژراوە
زەوی بووەتە ئاواز و گۆرانی و بۆنیخۆشی درەختی زگپڕ

تشرینی یەکەمی **٢٠٢٢** هەولێر

ئاماژەی ژیاننامە

- سەباح سابیر حەسەن: سەباح ڕەنجدەر.
- لە ١٩٦٥/١١/١٨ لە هەولێر لە دایکبووە.
- خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی ساڵی ١٩٨٥ لە هەولێر تەواوکردووە.
- لە سەرەتای هەشتاکانەوە لەناو واقیعی نووسیندا بەدوای ڕووناکی نهێنیدا وێڵە و لە واقیعی زەینیشدا مامەڵە لەگەڵ شیعر دەکا و بەر ئەگەرەکانی بوونی دەخات.
- ئەم کتێبانەی لە ئەدەبی کوردیدا نووسیوە:

١. زێوان: ١٩٨٨، ڕۆمانە شیعر.
٢. ڕووەکەکانی خوداوەند: ١٩٩٩، شیعر.
٣. خەون وا خۆی گێڕایەوە: ٢٠٠٤، شیعر.
٤. شەڕی چل ساڵە: ٢٠٠٥، شیعر.
٥. مردوویەک ئاگای لە هەمووانە: ٢٠٠٨، شیعر.
٦. سەد و یەکشەوە: ٢٠٠٨، شیعر.
٧. ساڵی سفر: ٢٠٠٨، شیعر.
٨. سروودی زەوی: ٢٠١٢، شیعر .
٩. حەزدەکەم ئەوەندە بژیم: ٢٠١٥، شیعر.
١٠. دواکەوتن لە کەشتیی نووح: ٢٠١٨، شیعر.
١١. دیوانی سەباح ڕەنجدەر: بەرگی یەکەم و دووەم: ٢٠١٨، کۆبەرهەم.
١٢. چوار کتێب لەبارەی شیعرەوە: ٢٠١٩، گوتار و بیروڕای ئەدەبی.
١٣. بەها و هەڵەی پێشبینییەکان: ٢٠١٩، شیعر.
١٤. سەرەتا وشە بوو: ٢٠٢٠، شیعر.
١٥. سەرزەمینی هەموو ناوەکان: ٢٠٢٣، شیعر.

ناوەرۆک

تەواو بۆ دواجار لێرەوە دەڕۆین	٥
دەرکەوتنەوەی سەرلەنوێی دەستنووسێکی چوارینەکانی بابا تاهیر هەمەدانی	٢٣
دەنگ	٣٥
ناونیشان بێ گۆڕەپانی جەنگەکان	٤٧
خاڵبەندی	٥٩
وەسیەت	٦٩
سیما و ساڵەکان لە پێ پیرۆزەوە	٧٣
سپی بەرەو ڕەش	٧٧
دیوانی مات	٧٩
مردووان گۆرانی زەویی دووەمیان دەڵێن	٨٥

بۆ پەیوەندی و زانیاری دەربارەی چاپکراوەکانی ناوەندی کەپر:

Website: Keper.org

Facebook: keper.books

Instagram: keper_books

E-mail: info@keper.org

دوو کتێبی ناوەندی کەپر

دیوانی جەلالی میرزا کەریم (٢٠٢٣)

ڕۆمانی خانەقای میرزا، نووسینی میران ئەبراهام (٢٠٢٣)